

Aan de bewindslieden EZK
Minister dhr. ir. E.D. Wiebes
Staatssecretaris mw. mr. drs. M.C.G. Keijzer
Bezuidenhoutseweg 73,
2594 AC Den Haag

Groningen, 13-8-2020

Betreft: Karakter ondersteuning zelfstandige ondernemers na 1 oktober

Geachte bewindslieden,

Als zelfstandigenorganisaties PZO, stichting ZZP Nederland, ONL en FNV Zelfstandigen adviseren wij in de Klankbordgroep Tozo het ministerie van SZW aangaande de ondersteuning van zelfstandige ondernemers in coronatijd. Wij brengen daarbij de signalen en bevindingen uit de praktijk van het werkveld in, met name om de uitvoering effectief en efficiënt te laten verlopen.

In de afgelopen periode was de inzet vooral gericht op het overleven van ondernemingen, na 1 oktober zal de ondersteuning daarnaast meer het karakter krijgen van perspectief op ondernemen in veranderde omstandigheden. In bijgaande brief (zie bijlage) aan de bewindslieden van SZW gaan wij daar nader op in. Wij stellen er prijs op dat u kennisneemt van de inhoud van deze brief.

Tijdens de afgelopen weken hebben wij in samenwerking met SZW, VNG en Divoza een inventariserend onderzoek georganiseerd onder zelfstandigen, getiteld 'Perspectief na 1 oktober'. Daarin hebben meer dan 5000 zelfstandige ondernemers zelf aangegeven welke mogelijkheden en kansen zij zien, wat hun toekomstperspectief is en wat zij eventueel nodig zouden hebben aan ondersteuning om dit perspectief te realiseren. Het resultaat van dit onderzoek kan de basis vormen voor een heroriëntatieprogramma voor zelfstandige ondernemers.

Omdat uw ministerie bij uitstek het ondernemerschap hoog in het vaandel heeft en u ondernemers wil stimuleren tot innovatie en het exploreren van nieuwe kansen, achten wij het van belang, dat u kennisneemt van onze voorstellen om te bezien in hoeverre EZK in samenwerking met SZW een ondersteunende- en faciliterende rol kan vervullen bij het tot stand komen van een programma van heroriëntatie vanuit ondernemersperspectief.

Wij hopen op uw positieve berichtgeving en zijn gaarne bereid tot toelichting.

Hoogachtend,

Maarten Post
Voorzitter stichting ZZP
Nederland

Hans Biesheuvel
Voorzitter ONL

Marjan Van Noort
Manager Expertise Centrum
Zelfstandigen bij FNV

Margreet Drijvers
Directeur PZO

Bijlage: brief aan de bewindslieden van SZW

Bijlage: brief aan de bewindslieden van SZW

Aan de bewindslieden SZW
Minister dhr. drs. W. Koolmees
Staatssecretaris dhr. B. van 't Wout
Parnassusplein 5 2511 VX
Den Haag

Groningen, 12-8-2020

Betreft: Karakter ondersteuning zelfstandige ondernemers na 1 oktober

Geachte bewindslieden,

De Klankbordgroep Tozo heeft in de afgelopen periode (wekelijks) overleg gevoerd met SZW om signalen uit de achterban van zelfstandigen in te brengen en het ministerie te adviseren over de inhoud en uitvoering van de Tozo regeling. Nu Tozo 2 eindigt per 1 oktober, is het noodzakelijk om zicht te krijgen op mogelijke vervolgstappen. De Klankbordgroep heeft in samenwerking met SZW inmiddels een vragenlijst uitgezet onder zelfstandigen waarin zij zelf kunnen aangeven waarmee zij als ondernemer in hun situatie het meest zouden zijn gebaat. Het voorlopig resultaat van dit onderzoek met meer dan 5500 respondenten, gaat hierbij.

Wij mogen hopen, dat de situatie van ondernemers niet gaat verslechteren door verscherping van de coronamaatregelen. De komende periode van 3 maanden na 1 oktober staat voor zelfstandigen, wiens bedrijfsvoering sterk onder druk staat vanwege de (noodzakelijke) coronamaatregelen, in het teken van heroriëntatie en verandering, om zo nodig de bakens te verzetten met inkomensperspectief voor de toekomst. Dat blijkt uit voornoemd onderzoek van de Klankbordgroep onder zelfstandigen. Het is aan het kabinet om dit noodzakelijke proces te ondersteunen en de ontwikkeling van toekomstbestendig ondernemerschap te stimuleren. Voor een (afnemend) aantal zelfstandigen geldt, dat zij ook in deze transitieperiode gebruik zullen moeten maken van inkomensondersteuning, waarbij de gang naar de reguliere bijstand zoveel als mogelijk dient te worden voorkomen.

Daarom stellen wij voor om Tozo 2 onder dezelfde voorwaarden te verlengen met drie maanden tot 1 januari 2021. Bij de aanvraag dient dan wel te worden verklaard, dat men deelneemt aan een heroriëntatieprogramma. Onze argumentatie voor de verlenging van Tozo 2 onder dezelfde voorwaarden is als volgt:

- Met het vooruitzicht van een tweede golf worden de coronamaatregelen, waaronder social distancing en regionale mondkapjesplicht voorlopig niet versoepeld. Dat heeft beperkende gevolgen voor de activiteiten en omzet van zelfstandige ondernemers.
- Ondernemers, die zich richten op noodzakelijke heroriëntatie en verandering, hebben tijdens die periode inkomenszekerheid nodig, zodat de onderneming kan blijven bestaan en zij de kosten van hun huishouding kunnen blijven voldoen.

- Ondernemers, die nu al geconfronteerd worden met schuldenproblematiek zijn niet gebaat bij een vergroting van die schuldenlast, maar hebben een adempauze nodig om deze problematiek onder begeleiding aan te pakken in een heroriëntatieprogramma.
- Doordat in ons voorstel bij de aanvraag wordt verklaard dat de ondernemer deelneemt aan een heroriëntatieprogramma, zal het aantal aanvragen en het uitkeringsvolume verder afnemen.
- Ondanks de inkomensondersteuning van Tozo teren veel ondernemers momenteel in op hun vermogen, aangezien deze uitkering niet de normale kosten van de ondernemer van voor de coronaperiode zal dekken. Toevoeging van andere Bbz-voorwaarden zoals de vermogenstoets leidt er dan ook toe dat ondernemers over steeds minder financiële middelen kunnen beschikken om de onderneming in aangepaste vorm voort te zetten.
- Verlenging onder dezelfde voorwaarden is voor de gemeenten eenvoudig en snel uit te voeren tegen lagere kosten.

Wij stellen voor een heroriëntatie- en ontwikkelingsprogramma voor zelfstandige ondernemers op te stellen met als doel inkomensperspectief en participatie op de arbeidsmarkt, hetzij als ondernemer, hetzij als werknemer indien een levensvatbare onderneming in deze veranderde omstandigheden niet meer mogelijk is. Deelnemers kunnen via een digitale Quicksan (ontwikkeld en uit te voeren door bijvoorbeeld de KVK) een programma kiezen, dat past bij hun eigen situatie. Dan kan het gaan over aanpassing van de onderneming, nieuwe kansen zoeken met een ander verdienmodel en mogelijk andere activiteiten, maar soms ook bedrijfsbeëindiging en loopbaanoriëntatie. Een kort overzicht van mogelijke programma's, gebaseerd op de uitkomsten van bovengenoemd onderzoek onder zelfstandigen, is als bijlage toegevoegd.

De organisatie van deze ontwikkelingsprogramma's voor zelfstandigen kan het best in de regio plaatsvinden, onder regie van de gemeenten en gecoördineerd door SZW in samenspraak met VNG en Divosa. Ondernemers hebben de meeste binding met (semi-) overheidsinstanties in hun eigen regio: dat geeft vertrouwen. Ook is regionaal beter vast te stellen wat nodig is in de vaak specifieke regionale marktomstandigheden. Bovendien kan gebruik worden gemaakt van bestaande regionale initiatieven. De zelfstandigenorganisaties in de Klankbordgroep SZW zijn meer dan bereid een nadrukkelijke rol te spelen in monitoring, advies en communicatie naar de achterban.

Het door SZW gepresenteerde programma NL leert door blijkt op dit moment in mindere mate bestemd en minder geschikt voor zelfstandige ondernemers, maar is voorsnog teveel gericht op loopbaanoriëntatie en scholing voor en tot de positie van werknemer. De zelfstandigenorganisaties zijn tot nu toe onvoldoende en niet tijdig betrokken bij de inrichting van NL leert door. In de communicatie wordt te weinig en onvoldoende duidelijk gerefereerd aan ondernemen en het perspectief van ondernemers. Als NL leert door ook daadwerkelijk qua inhoud, communicatie en uitvoering meer gericht wordt op ook ondernemers, (zoals door de minister eerder is toegezegd), dan is het naar onze mening mogelijk om ons voorstel voor heroriëntatie en ontwikkeling met betrekking tot zelfstandige ondernemers in te bedden als onderdeel van NL leert door.

Wij stellen vast, dat het noodzakelijk en wenselijk is om een extra budget ter beschikking te stellen voor heroriëntatie, ook voor zelfstandige ondernemers. Op basis van een te verwachten aantal deelnemende ondernemers van 50.000, zou dit budget op minimaal 50 miljoen euro worden begroot. Indien wordt besloten tot inbedding in NL leert door, dan kan dit budget worden toegevoegd aan het budget van NL leert door. Onze suggestie zou zijn om de uitvoering van het programma in opdracht van gemeenten regionaal zoveel als mogelijk uit te besteden aan zelfstandige ondernemers, die gespecialiseerd zijn in de verschillende onderdelen. De gemeente kan vouchers toekennen aan zelfstandigen, die aan de heroriëntatie deelnemen.

Wij denken hiermee als zelfstandigenorganisaties een constructieve bijdrage te hebben geleverd in de beleidsvorming, gericht op toekomstperspectief voor ondernemers in veranderde omstandigheden en hopen op uw positieve reactie.

Hoogachtend,

Maarten Post
Voorzitter stichting ZZP
Nederland

Hans Biesheuvel
Voorzitter ONL

Marjan Van Noort
Manager Expertise Centrum
Zelfstandigen bij FNV

Margreet Drijvers
Directeur PZO

Bijlagen bij deze brief: 2

- Bijlage 1. Voorlopige duiding uitkomsten Vragenlijst Perspectief na 1 oktober
- Bijlage 2. Heroriëntatie Zelfstandige Ondernemers

Bijlage 1

Voorlopige duiding uitkomsten Vragenlijst Perspectief na 1 oktober

Steekproef onder zelfstandige ondernemers in alle beroepssectoren, van alle leeftijden en opleidingsniveau, met landelijke dekking. Doel van het onderzoek is door middel van inventarisatie van de vraagzijde (de zelfstandige ondernemers zelf) een indicatief beeld te krijgen van aard, inhoud en mogelijke omvang van ondersteuning van zelfstandige ondernemers na 1 oktober 2020.

De zelfstandigenorganisaties PZO, ONL, ZZP Nederland en FNV Zelfstandigen in de Klankbordgroep Tozo van SZW willen met het resultaat van dit onderzoek een adviserende bijdrage leveren aan de wijze waarop de overheid ondersteuning kan organiseren voor zelfstandige ondernemers in coronatijd.

Onderstaande (voorlopige) analyse geeft een globaal beeld op hoofdlijnen. Uit verschillende combinaties van antwoorden kan een meer verfijnd beeld ontstaan met accenten naar leeftijd, beroep, opleiding en regio, waardoor een meer effectieve en efficiënte uitvoering onder regie van de gemeenten kan worden bereikt.

1. Ondernemers in omzet geraakt door coronamaatregelen en aanvraag Tozo 1 (mrt-juni)
 - In omzet geraakt 75 % 3750
 - Tozo 1 aangevraagd 50 % 2500

2. Ondernemers in omzet geraakt door coronamaatregelen en aanvraag Tozo 2 (juli-okt)
 - In omzet geraakt 65 % 3250
 - Tozo 2 aangevraagd 30 % 1500

3. Welk perspectief ziet men na 1 oktober?
 - Ondernemer kan bedrijf (met kleine aanpassing) succesvol voortzetten 58 %
 - De onderneming anders inrichten 26 %
 - Ondernemer blijven met andere activiteiten (beroep) 11 %
 - Bedrijf beëindigen en verder als werknemer 5 %

4. Hoe wil men dat bereiken?
 - Als ondernemer regel je eigen zaken (zelfredzaam) 65 %
 - Ondernemersvaardigheden op peil brengen 38 %
 - Bedrijfsvoering aanpassen (verdienmodel, activiteiten) 22 %
 - Verkenning loopbaan als werknemer 13 %

5. Welke vorm van ondersteuning nodig?
 - Geen enkele vorm van ondersteuning nodig 43 %
 - Coaching en training ondernemersvaardigheden 25 %
 - Loopbaanoriëntatie en (om)scholing 5 %
 - Lening bedrijfskapitaal 10 %
 - Inkomensondersteuning Tozo 45 %

Bijlage 2

Heroriëntatie Zelfstandige Ondernemers

Voor heroriëntatiemogelijkheden kan aansluiting worden gezocht bij het programma NL Leert Door, zoals is ingesteld door SZW. Vanwege de specifieke positie en de daarmee samenhangende specifieke omstandigheden van zelfstandige ondernemers is het van belang om heroriëntatie vanuit het ondernemersperspectief vorm en inhoud te geven.

In het werkveld zijn grofweg drie groepen ondernemers te onderscheiden met elk een eigen problematiek. Dit zien wij bevestigd in de uitkomsten van het onderzoek "Perspectief na 1 oktober".

Via een digitale Quickscan Ondernemen kan de beginsituatie worden vastgesteld met een advies voor een bepaald heroriëntatieprogramma. Doelstelling van deze heroriëntatie is duurzaam inkomensperspectief, maximale participatie op de arbeidsmarkt en het voorkomen van uitval door faillissement.

Groep 1:

- Onvoldoende succes als ondernemer, maar wel perspectief bij verbetering ondernemersvaardigheden en financieel advies.
- Coaching en scholing ondernemersvaardigheden

Groep 2:

- Levensvatbare onderneming, gemotiveerde ondernemer, die zijn onderneming wil voorbereiden op veranderde omstandigheden om weer succesvol te worden.
- Zoeken naar nieuwe kansen, verdienmodel bijstellen, zo mogelijk andere activiteiten, indien nodig om/bijscholing vakkennis.

Groep 3:

- Structureel onvoldoende succesvol als ondernemer, niet levensvatbaar, ook al voor corona.
- Hulp bij bedrijfsbeëindiging, voorkomen faillissement, schone lei
- Loopbaanoriëntatie, zo nodig omscholen naar beroep met perspectief op werk en inkomen.